

NEMZETSÉGEK NEMZETE

TÁLTOSOK A MAGYAR TÖRTÉNELEMBEN

Készítette: Tomory Ibolya

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

7. ÉVFOLYAM

SZKA_207_02

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Honfoglaló őseink					
A	A tanulók közösen megnézik Jankovics Marcell Álmos című rajzfilmjét (10 perc), majd 3-4 fős csoportokat alkotnak, és közösen kitöltik a D1 feladatlapot. Megoldásaikat a szóforgó szabályainak megfelelően ismertetik. A tanár felírja a táblára a táltos és sámán szavakat, a tanulók pedig ezekkel rokon tartalmú kifejezéseket keresnek. 25 perc	Az érdeklődés felkeltése és az előzetes ismeretek mozgósítása Filmértelmezés Együttműködés Asszociációs készség	Frontális munka – filmnézés Csoportmunka – közös feladatmegoldás és szóforgó Frontális munka – ötletbörze	D1 (Feladatlap)	A film DVD-n A lejátszásához szükséges eszközök
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a „Fehér bika, fekete bika”					
A	Minden csoport megkapja „A táltos és a sámán” című szöveget (D2). Elolvassák azt, majd kérdéseket fogalmaznak meg a szöveg tartalmához kapcsolódóan. A feldolgozás során a csoportok kérdeznek egymástól, illetve válaszolna a többiek kérdéseire. 15 perc	Új ismeretek nyújtása Szövegértés Együttgondolkodás Kérdésbe átfordítás	Csoportmunka – szövegértelmezés kérdések alkotása révén	D2 (Szöveg)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b „Sámándobok szóljatok!”					
A	Minden csoport megkapja a törzsi helyzeteket bemutató lapot, és választ egyet az ott felkínált lehetőségek közül. A csoportok kitalálnak egy rövid, 2-3 mondatos szöveget, amellyel „varázslatot” végezhetnek a kiválasztott helyzetben. Egy-egy vállalkozó kedvű diák elő is adja azt. (Az első 45 perc vége.) 5 perc	A friss ismereteket felhasználó, levezető szerepjáték Szóbeli kommunikáció Fantázia Kreativitás	Csoportmunka – közös szövegalkotás Frontális munka – egyéni bemutatók	D3 (Helyzetgyakorlat) Dob vagy más ütős hangszer	
II/c „ A tetejetlen fa népe”					
A	A tanulók 3-4 fős csoportokat alkotnak. Megkapják az előző órai szöveget (D2), és kérdéseket fogalmazva hozzá, „feleltetik” a tanárt. Az ismétlést követően a tanár felolvassa az égis éró fa történetét. A tanulók közben jegyzeteket készítenek a D4 mellékletből kivágott kis cédlákra. A jegyzetek segítségével vázlatos rajzot készítenek a világfáról – ahogy ők elképzelik. A kész munkákat kiteszik a falra, és közösen megtekintik. 20 perc	Az előzetes ismeretek felelevenítése és bővítése Figyelem Lényegkiemelés Együttműködés Kreativitás	Frontális munka – felolvasás Egyéni munka – jegyzetelés Csoportmunka – közös rajkészítés, képtárlátogatás	D2 (Szöveg) D4 (Jegyzetlapok) A/3-as lapok Filctollak Ragasztógyurma	P2 (Az égis éró fa története)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/d „Türkök, onogurok, magyarok”					
A	A P3 melléklet alapján tartott rövid tanári bevezető után a csoportok összegyűjtik azokat a tényezőket, amelyek alapján az emberek egy csoportját népek nevezzük. A szóvivők ismertetik a gondolatokat, amiket a tanár szükség szerint korrigál. 10 perc	A nép fogalmának tisztázása Figyelem Kreativitás Együttműködés	Frontális munka – tanári magyarázat Csoportmunka – ötletbörze	Írólapok Írószerek	P3 (Útmutató)
II/e „Így éltek eleink...”					
A	A tanár kivetíti a honfoglaló kori magyarok mindennapi életét bemutató rajzokat. A csoportok kiválasztanak közülük egyet, és „Etelközből jöttem, mesterségem címere...” címmel pantomím jelenetként mutatják be. A többiek feladata, hogy kitalálják, mire gondoltak. 10 perc	Honfoglalás kori életképek megjelenítése Fantázia Kreativitás Együttműködés	Frontális munka – szemléltetés Drámajáték – csoportos pantomim		Kivetíthető képek
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a					
A	A csoportok megfogalmazzák egy-egy mondatot arról, hogy mi azt, amit ezen a foglalkozáson tanultak, és mi az, amiről még szeretnének majd hallani. 5 perc	Visszajelzés adása Véleményformálás Értékelés	Csoportmunka – közös véleményalkotás		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1/a – Kivetíthető képek

Sámán

P1/b – Kivetíthető képek – a honfoglalók életéből

Jurta kívülről és belülről
 Gabonaőrlés
 Nyeregkészítő mester
 Szántás ökörrel
 Tarsolylemez-készítő mester
 Lovasok
 Bölcs öregek tanácskozása

P2 – Az égig érő fa

Három világból áll a mindenség: a felső-, a középső- és az alsó- vagy túlvilág. A felső az isten(ek) és a megszemélyesített bolygók (Nap és Hold), csillagok világa. A középső az emberek lakhelye, akik közelében a természetfeletti lények (különbféle kísértetek, erdei és vízi lények) működnek, és itt fejtik ki tevékenységüket a természetfeletti képességű emberek, mint például a táltos és a boszorkány.

A magyar népmesékben is gyakran megjelenő mitológiai világképben központi helyet foglal el az *égig érő fa* vagy *tetejetlen fa* – más finnugor népeknél a világfa – képzete. Ez a hatalmas fa jelképesen összeköti az eget és a földet, vagyis az istenek felső világát és az emberek életének színterét. Gyökerei pedig a föld alatti világba nyúlnak, és a tövénél tátongó lyukon lehet lejutni a sötét föld alatti világba.

Ezt a hatalmas fát csak a sámáni képességekkel rendelkező hős – a mesékben például gyakran a fiatal kanászbojtár – tudja megmászni. Ő eljuthat a Hold és a Nap házába, az ezüst, illetve aranykastélyba. Egyes mesékben ez a fa gyümölcsöt, aranyalmát terem, amit azonban a tündérek minden éjjel eltüntetnek. Más mesetípusokban egy hatalmas sas fészkel az égig érő fa ágai között, vagy a sas fiókáit megmentő hőst hozza fel egy hatalmas madár, rendszerint griff az alvilágból a föld felszínére a fa tövéhez, ahonnan kalandos útjára elindul.

Az eget elérő hatalmas fa egyes elképzelések szerint oszlopként tartja az égboltot, mely sátorszerűen borul a világra, néhol lyukas, s ezek a lyukak a csillagok. Az égnek felfelé hét vagy kilenc rétege van. Ezek a rétegek megfeleltethetők az égig érő fa kilenc ágának. (Forrás: Hoppál Mihály (1996) *Az ősi magyar hitvilágról*. Rubicon, 7. évf. 7. sz.)

P3 – A nép fogalmáról

Az ókori görögök történelmének már tanultátok, hogy önmagukat görögnek/hellénnek nevezék, de vajon mi alapján tartották magukat egy néphez tartozónak a különböző (jón, dór, akháj) törzsek tagjai? (vallás, nyelv, olimpiák). A magyarok őseit miért nevezzük népnek?

Őket mi köthette össze a hitvilágon kívül?

Közösen válaszoljatok erre a kérdésre! Készítsetek listát!

(Lehetséges válaszok: nyelv, életmód, közös múlt, vezetők, közös vándorlás, hagyományok szokások, közös terület...)